

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 30/06-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. januára 2006 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. P. B., N., a Ing. T. B., N., zastúpených advokátom JUDr. P. K., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. P. B. a Ing. T. B. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. augusta 2005 doručená sťažnosť Ing. P. B., N. (ďalej len „sťažovateľ v prvom rade“), a Ing. T. B., N. (ďalej len „sťažovateľ v druhom rade“; obaja ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. P. K., B., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005.

Porušenie označeného práva vidia sťažovatelia v nasledovnom, nimi podrobne opísanom skutkovom stave.

Sťažovatelia vystupovali ako právni nástupcovia (manžel a syn) po nebohej M. B., ktorá zomrela...

V sťažnosti uviedli, že M. B. bola dcérou Z. K., zomrelého... Dedičské konanie po ňom je vedené na Notárskom úrade JUDr. P. J., notára so sídlom v B., pod sp. zn. 11 D 1771/89, D not 71/93. Na pojednávaní 6. novembra 1995 konajúci notár prerušil dedičské konanie na neurčito a zaviazal M. K., aby v zákonnej lehote podala žalobu na príslušnom súde o určenie otcovstva voči nebohému Z. K.

Sťažovatelia ďalej uviedli, že príslušný Okresný súd Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 189/96 rozhodol rozsudkom z 27. novembra 2002 o návrhu M. K. tak, že „určil jej otcovstvo Z. K. z matky A. J.“.

Sťažovateľ v prvom rade ako vedľajší účastník na strane odporcu (ustanovenej opatrovníčky nebohého Z. K.) podal voči uvedenému rozsudku odvolanie, ktoré krajský súd uznesením sp. zn. 16 Co 207/02 z 30. júna 2004 odmietol. O podanom dovolaní Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozhodol rozsudkom sp. zn. 5 Cdo 201/04 z 27. januára 2005 tak, že zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odvolacie konanie prebiehalo následne pod sp. zn. 16 Co 89/05. V tomto odvolacom konaní sa k odvolaniu sťažovateľa v prvom rade pripojil už aj sťažovateľ v druhom rade. Krajský súd nakoniec rozsudkom sp. zn. 16 Co 89//05 zo 14. apríla 2005 potvrdil napadnutý rozsudok prvostupňového súdu.

Sťažovatelia namietajú, že oba konajúce súdy vychádzali pri svojom rozhodovaní v prevažnej miere z pokonávky z 27. júna 1939, ktorú uzavrel Z. K. s manželkou J. na

jednej strane s matkou M. K. A. J. na druhej strane. Uvedená pokonávka bola schválená Okresným súdom Zvolen 5. septembra 1939 v konaní sp. zn. P 150/39/4. Obsahom uvedenej pokonávky bolo vyplatenie sumy 10 000 Sk na úplné vyrovnanie alimentáčnych nárokov.

Podľa ich názoru súdy vykonali dokazovanie v minimálnom rozsahu, ktoré možno použiť na vylúčenie otcovstva. Nariadené znalecké dokazovanie metódou analýzy DNA nevykonali z dôvodu nezachovania nevyhnutného genetického materiálu. Žiadne ďalšie dokazovanie dostupnými dôkaznými prostriedkami (napríklad znaleckými posudkami založenými na metódach vedných odborov biológie, gynekológie, antropogenetiky, andrológie) však nenariadili. Procesný postup odvolacieho súdu, ktorý dospel k odborným záverom vo vlastnej kompetencii, sťažovatelia považujú za chybný. Podľa nich súdy „pokonávke“ pripísali nesprávny význam a nesprávne určili aj jej účinky, rovnako k nesprávnym skutkovým zisteniam súdy dospeli aj ohľadne okolností určujúcich počatie navrhovateľky, priebeh tehotenstva a samotný pôrod.

K porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom odvolacieho krajského súdu došlo podľa sťažovateľov tým, že krajský súd pri rozhodovaní o ich odvolaní proti prvostupňovému rozsudku nevykonal, nevyhodnotil dôkazy svedčiace v ich prospech, najmä ten z nich, že nedošlo k vykonaniu gynekologickej skúšky na základe gynekologicko-pôrodníckej dokumentácie za účasti žijúcej matky M. K. Rozhodovanie súdu, keď si tento súd podľa nich vyberal jednostranne dôkazy, o ktoré oprel svoje skutkové závery, preto sťažovatelia považovali za svojvoľné a neprípustné.

V súvislosti s uvedeným taktiež namietajú, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku opomína akýmkoľvek spôsobom komentovať ich právnu argumentáciu, ktorou odôvodňovali neplatnosť pokonávky z 27. júna 1939, v čom sťažovatelia vidia porušenie princípu rovnosti zbraní, pretože všeobecný súd sa ich dôkaznými návrhmi nezaoberal bez toho, že by to akýmkoľvek spôsobom odôvodnil. Preto povrchné a všeobecné odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu, v ktorom absentuje zdôvodnenie, prečo odmieta alebo pokladá

za nevierohodný nimi predkladaný dôkaz, nepovažujú za súladné so zásadami spravodlivého procesu (najmä so zásadou rovnosti zbraní a kontradiktórnosti).

Sťažovatelia v tejto súvislosti žiadajú, aby ústavný súd deklaroval porušenie ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005, zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005 a vec mu vrátil na ďalšie konanie, uložil krajskému súdu povinnosť uhradiť trovy právneho zastúpenia ich právnenému zástupcovi vo výške 9 882 Sk.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľov ústavný súd zistil, že jej predmetom je tvrdenie sťažovateľov, v pozícii vedľajších účastníkov, o porušení ich základného práva na

spravodlivý proces pri hodnotení dôkazov rozhodnutím krajského súdu sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005 v konaní o odvolaní proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 13 C 189/96 z 27. novembra 2002 o určenie otcovstva.

V prejednávanej veci je zo skutkových zistení súdu prvého stupňa, ktoré odvolací súd nespochybnil, zrejmé, že otcom navrhovateľky M. K., je nebohý Z. K., ktorý zomrel... Pri rozhodovaní o určení otcovstva prvostupňový súd vychádzal z výsledkov dokazovania, ktoré preukázali, že menovaný otcovstvo navrhovateľky uznal (súd prvého stupňa zohľadnil najmä „pokonávku“ uzavretú v D. v roku 1939, v zmysle ktorej Z. K. poskytol navrhovateľke z titulu jednorazového plnenia vyživovacej povinnosti 10 000 Ks), cítil sa byť jej otcom a takto sa k nej aj správal.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005 odvolaním sťažovateľa v prvom rade (ako vedľajšieho účastníka) napadnutý rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 13 C 189/96 z 27. novembra 2002 potvrdil. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa a konštatoval, že v konaní neboli preukázané okolnosti, ktoré by vylučovali, že navrhovateľkiným otcom je Z. K.

Medzičasom najvyšší súd vydal 20. októbra 2005 uznesenie sp. zn. 3 Cdo 188/2005, ktorým zamietol dovolanie sťažovateľov (v pozícii vedľajších účastníkov) ako procesne neprípustné.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje najprv za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný preskúmať a posudzovať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní obyčajných zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Ústavný súd nepreskúmava, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, pretože to je v právomoci opravných všeobecných súdov. Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal, s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach

a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 43/04, IV. ÚS 329/04). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o všeobecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napadnutým rozhodnutím všeobecných súdov a postupom, ktorý im predchádzal.

Podľa názoru ústavného súdu z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho krajského súdu sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005, konfrontovaného s obsahom odvolania sťažovateľa v prvom rade z 9. júna 2003, vyplýva, že odvolací súd na každý uplatnený odvolací dôvod uviedol skutkové a právne závery, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozsudku súdu prvého stupňa (ako správne posúdil prvostupňovým súdom vyhodnotenú zistenú dôkazy, a to „pokonávku“ z 27. júna 1939 a uznesenie Okresného súdu Zvolen z 5. septembra 1939, zdôvodnil námietku odvolateľa týkajúcu sa donosenosti navrhovateľky v čase pôrodu a s tým súvisiaceho oplodnenia z 27. augusta 1938, preskúmal možnosť doplnenia dokazovania vo veci určenia otcovstva dedičnobiologickou skúškou, ako aj posudkom znalca andrológa, antropogenetika, sexuológa, genetika, ale najmä hematológa, pričom došiel k záverom, že pre vykonanie týchto dôkazov by znalec nemal dostatočné množstvo podkladov (genetického materiálu) z dôvodu úmrtia označeného otca, ako aj jeho dcéry M. B.). Tieto závery netrpia zjavnými vnútornými rozpormi a zaujímajú stanovisko k podstate dôvodov uvedených v odvolaní v rozsahu, ktorý je porovnateľný s obsahom odvolania. Tu treba uviesť, že odvolací súd zaujal stanovisko aj k tomu, prečo sa nevykonala dôkaz znalcom a hematológom na báze krvnej skúšky a znalcom na vylúčenie otcovstva expertízou DNA, keď dospel k záveru, že súd prvého stupňa nemohol takýto dôkaz vykonať, pretože pôvodná vedľajšia účastníčka dcéra Z. K. M. B. sa odmietla podrobiť krvnej skúške a skúške na DNA a ani označený otec už nežije. Z hľadiska nemožnosti

vykonať uvedené dokazovanie krajský súd preto posúdil aj správanie pôvodnej vedľajšej účastníčky M. B.

Ústavný súd už judikoval, že „Ak všeobecný súd reagoval na procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu a štádia civilného procesu, v ktorom účastník uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, nemôže dôjsť k porušeniu základného práva na spravodlivý proces“ (IV. ÚS 329/04).

V okolnostiach prípadu ústavný súd konštatuje, že krajský súd zhodnotil celkové okolnosti prípadu určenia otcovstva rozumným spôsobom. Odôvodnenie rozsudku sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005 predstavuje dostatočný základ pre jeho výrok, lebo krajský súd vysvetlil, na základe akého skutkového stavu a právnych úvah rozhodol.

V tejto súvislosti ústavný súd už judikoval, že „Ústava Slovenskej republiky neupravuje prípustnosť dôkazov, ale ponecháva jej úpravu na príslušné zákony, spravidla na procesné kódexy. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie“ (I. ÚS 52/03).

Ústavný súd tiež pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhovie, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú, a to za predpokladu, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

V okolnostiach prípadu o napadnutom rozsudku krajského súdu a jeho odôvodnení ústavný súd nemôže prijať záver, že by dôvody tohto rozhodnutia boli neudržateľné, prípadne boli svojvoľné, tak aby to odôvodňovalo ich spojitosť s možným porušením základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

Ústavný súd, vychádzajúc zo skutkových okolností, ktoré vyplynuli z predloženého rozhodnutia krajského súdu, z právnych východísk a záverov, odmietol sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú v celom rozsahu namietaného porušenia základných práv. Z tohto dôvodu ústavný súd už nerozhodoval ani o návrhu sťažovateľov, ktorým sa domáhali zrušenia rozsudku krajského súdu sp. zn. 16 Co 89/05 zo 14. apríla 2005, ako aj priznania trov právneho zastúpenia právnenému zástupcovi sťažovateľov.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2006